

SZIVERI JÁNOS 70¹

Fenyvesi Ottó MUNKACÍMNEK ELMEGY: SZIVERI HETVEN

1.

És akkor beleültünk az élet ölébe,
tömött sorokban érkeztek a vámpírok, az emberevő szörnyek,
az epekedő asszonyokat zaklató sárkányok.
Kéjesen reszketett körülöttünk a nagybetűs élet,
emelkedett, zuhant velünk a hullámvasút.
Rontást küldtek ránk boszorkányok,
víz alá rántottak bennünket vasorrú bábák,
hullámok alá nyomtak folyami szörnyek, örvények.
Mielőtt asztalhoz ültünk, elszívtunk egy-két békepipát.
Álltunk a Duna partján, és néztük
a mélyben kavargó költői világot.
Fejünket kapkodtuk, nagyokat pislogtunk.
Útravalóul Domonkos Istvántól kaptunk
egy marék rozsdás szöveget,
Tolnai Ottótól pedig néhány agyonvert csipkét.
Költői hagyományt, vagy mit?
Kaptunk egy rövid békeidőt.
Majd jöttek az erőszakos, irgalmatlan napok.
Katonák érkeztek, vérengző seregek,
a hadosztályok díszlépésben meneteltek.
A szél zászlókat lengetett, századok vonultak.
A harci szellemet gyorsan lemorzsolja az élet,
az idő mindent összetör, régi és új dicsőséget,
és reszketve vonultak vissza a hősök.
Évente jönnek újak, ezrek, tízezrek, diadalittasan,
a kognitív funkciók harmatos virágszájai.

1 Sziveri János (1954–1990) idén márciusban töltötte volna a hetven évét. Vers-
összeállításunkban rá emlékezünk.

Szelíden, harci díszben, felfegyverkezve új elméletekkel.
Érkeznek az új családregények és költemények.
Egy és mínusz ötmillió eséllyel.
Emelkedünk, zuhanunk az intertextualitásban.
Sokan sokfélét gondolunk életről, költészetről, szabadságról.
Mióta eszünket tudtuk, épült körénk a zsarnokság.
Küzdelem volt/van, kapálózás, mell- és hátúszás.
Egyetlen cél lebeghet szemünk előtt:
ne fulladjunk a feneketlen mocsárba.

2.

János, feléd fordítom fejem, tekintetem.
Nincs hova hátrálni, csapkodnak a hullámok,
gördül a kő szívekről, gyomorból jön a vibráció,
nem tudnak nyugton maradni
a kognitív funkciók harmatos virágszájai.
A sokaságban, a nagy tülekedésben
senki sem keresi már a másikat,
mindenki magát mosdatja, fényezi.
Vagy mit tudom én.
Sokan vannak – kapálóznak, magabiztosak és reménykednek –,
a költészet fellegén.
Ha majd túléljük a sok diadalt és rizsát,
ha majd találkozunk,
körbemeséljük életünk hetven esztendejét,
felvetünk fontos és kevésbé fontos kérdéseket.
Milyen az élet a halál után?
Jó lenne visszamenni az időben,
és állni a Duna partján, és újra nézni
a mélyben kavargó költői világot.
Turkálók az emlékekben,
igazgatom a könyveket, a szövegeket,
markom tele rozsdás szögekkel,
lesújtok, verem a csipkét.
Mert minden mindennel összefügg.
És zuhanok? Honnan-hova?
Mélyből magasba? Vagy fordítva?

Megpihenek egy kicsit a felleg szélén.
A legfontosabb: az ember ne váljon genyává!
János, ha majd egyszer úgy alakul,
hogyan túléljük a halálba érkező életet,
akkor is menekülni kell, előre menekülni,
és elfogy majd a levegő, és kész.
És vége lesz.
És minden lezárul.
Elszakad a film, elmegy az áram. Becsukódik a könyv,
Kitolatok a szöveg mögül,
felvágom a nyelvem, mint a tűzifát.
Pontot teszünk a mondat végére,
és munkacímnek elmegy:
mióta eszünket tudjuk,
épült körénk a zsarnokság.

Géczi János MONDATOK ESZJÁNAK

Hogy elmondjam, nincs kedvem. Újabban
nem hullnak havak. Eldönthetetlen,
mint essen a februári útra
a fény, hogy legkifejezőbb legyen.

Hullámszik a lószar páralombja,
mintha ókínai fametszeten
terebélyesedne és amelyre
különböző időkből s helyekről

érkeznek meg a házi verebek.
Kell, így tehát magamat szoktatom.
Az utolsó fogam lassan kihull.
Miként változik a szó jelentése,

hogy te mondd el, vagy ahogyan én
fogom? Mint a digitális fotók,
könnyen leszünk módosíthatók?
Újabban hol gyűlnek össze arany

sakálok? Mi lesz velünk, hogy egyre
csak nő évtizedek során szemünk
alatt az árok? Változatokká
válunk? Lassan hullámzanak elő

a valóságok, a változások.

UTÓIRAT

Majd pedig a Dormámén néztelek,
nem sokkal a Grensóé után.
Ahogyan figyeltek téged. S akik
szemét, hogy elkattant a lencse
zárja, csak te sejtetted. Láttad-e
az arcukon, hogy te nem leszel
hetvenéves? A tekintetedből
tudták-e, hogy te tudod? Hol a
megszólítottnak a megszólító
hiányzik, hol a megszólított,
másik időben, a szólítónak.

Ladányi István
MAGYARÁZATOK
A NYOLCVANAS ÉVEKBŐL

*„Színész akarok lenni,
És a városba szeretnék menni.
Hogy odaálljak a színpadokra,
És elmondjam vérfagyasztva,
Amit a sors nekem adott,
Amivel már átéltem sok-sok évszakot.
Mikor odamentem, kidobtak.
Azt mondták, ők énrám
már régen is haragudtak.”*

*(Színész leszek, Sziveri János
12 éves pajtás verse, 1966)*

Nem leszel színész te, Jánoska.
Ne menjél be a városba.
Fertőtlenítették a színpadot.
Felmosták, hová a vér fagyott.
Más haragszik már, mint akik haragudtak.
Haragjuk magukra húzva elaludtak.
Negyven éve elmúlt, hogy elmúlt az ősz.
Gracióz lelked velünk még épp elidőz.

*

Mostanra minden magyarázatra szorul, benne mi magunk, hogy ki mikor mit csinált, és mi mikor mit jelentett, ki mikor kivel tartott, és ki mikor kinek és mit jelentett, ki miért lépett be a pártba, és ha kizárták, mit jelentett. Csak a fényképek fekete-fehérek. Azok a kései, megkésett nyolcvanas évek, utóidők, amikorra már kifutott minden, kifutottak a hatvanas évek, már a hetvenesek is, kifutott a trapéz nadrág, a nyugat hitele és a szavaké, futószalagon gördül a rock'n'roll, és a punk halott, az avantgárd halott, a symposion halott, a költők hivatalba járnak, és fordítanak,

folyton fordítanak, folyóiratba fordítanak szerbhorvátból és horvátszerbblől, kötött fogás és szabad gyakorlatok, és mi ebben az utóidényben vagyunk fiatalok, már fáradtak, zavartak, idétlenek, tájékozatlanok, semmit sem értünk, de már torkig mindennel, és még előttünk az élet.

*

Mire megtanuljuk, hogy mi a szabad vers, Sziveri előjön a kötött formával, mire megjelenénk az irodalom színpadán, addigra a takarásban találjuk magunkat a beugrókra lecserélt főszereplőkkel, mire kibontjuk ügyesen becsomagolt ajándékainkat, addigra felgyújtják a függöny mögé leszúrt karácsonyfát, mire megtanulnánk evezni kicsiny állóvizünk hullámverésein (könnyen fölkorbácsolják a hideg böjti szelek), addigra kiderül, lyukas lavór a tavunk, és mint vicces rajzfilmben, billegve sodródik a vizesés felé. Mire megtanuljuk elrejteni, amit egyszerűen nem tudunk kimondani, addigra Sziveri nevetve kiabálja, hogy nem csak ürge, de medve van a határban, határban.

*

Mégis hogy képzelik? Mi a bajuk maguknak itt, az önigazgatású szocializmus korában? Maguk eltévesztették a bejáratot! Hiszen itt fel is út, le is út! Itt van maguknak a Duna-parti Hollywood, a legkorszerűbb nyomdatechnika, sajtótörvényünk felvilágosult, kolbászból a kerítés, lee cooper a majicájuk, adidas a patikájuk, zsebükben a devizájuk, maguk meg vágatnak a fórumba, mint a vadlovak.

*

El lehetett volna ezt még simítani, ha nem vagy ennyire konok. Ezzel mindannyiunkat kellemetlen helyzetbe hoztál. Nem kell mindig mindent kikiabálni. Úgy csináltatok, mintha ti

találtatok volna föl a spanyolviaszt, mintha
ti ültettétek volna a Fiastyúkot, mintha ti
hajtanátok a Göncölszekeket, mintha,
mintha, mintha ti szarnátok a kecskét.
Olyan messzire mentetek, ahonnan
már nem volt visszaút, nem lehetett
már rajtatok segíteni, és mindenkinek
színt kellett vallani, különben mi is repülünk.
Veletek meg akkor már nem lehetett beszélni.

*

Egykedvűn folyik a Dunába a Temes.
Tévedsz, ha azt hiszed, hogy bárki is keres.
Aki elindult, felejtí, hogy mit akart.
Betakarta már nyomodat a Bega-part.
A volt és a most között kiszáradt horony,
Üres Pancsován a világitótorony.

Zentai Adél
HERCEG, LÁTOD,
FELTÁMAD A SZÉL IS!

*Sziveri János születésének
hetvenedik évfordulójára*

Tegnap minden örökkévaló volt,
mára egyetlen pillanat maradt,
cipőd orra már az égnek feszül,
melleden a búcsú, csapzott galamb.

Látod, hiába foszlik szét a nap,
s hullik a hold csörömpölve alá,
a hangyák akkor is hömpölyögnek,
s épül rendíthetetlenül a vár.

Zakatol a kerék, s mégis csönd van,
nincs, mi a csillagok helyébe hág,
régóta alszik a szél is, piszkos
dunna alatt kucorog a világ.
Emberöltő: sziklának egy perc sem,
tiszavirágnak több mint végtelen,
de most, hogy maholnap lepereg a
második, feltámad a szél. Veled.

Balázs Attila
ODASZART VALAKI

Oda a bokor tövébe
ahol tegnap egy kis cinke
ringatózott a csenevész ágon
jókora kukaccal a csőrében
ezért távolabbról úgy tűnt
mintha mosolyogna majd
HUSS!

Odaszart valaki. Oda ahol az
őrületes Lidl árakon vásárlók
csapása metszi a Görgey Artúrt
Újpesten a Homleszek parkjától
meg az 56-os Hősökétől nem
messze: kis fehér zászlók a
történelem ösvénye mellett.

Kis tépázott papírlobogók díszítő
elemként az árva nemzetek útján
a bokor sokágú horgán
- tán magyal?
Valaki odaszart.

Hol kaparásznak az
az őszi ködök

és a múltkor csokolózni
megállt egy szerelmespár
pontosan ott a parkolónál
a magányosan pihenő
autók hunyt szemű téli-nyári
mozijánál annál a kutyaftatónál
ahol is végül nem ugatta meg senki.

Odaszart valaki. Pont oda ahová a
közvélekedés szerint nem is illett volna
de ki legyen ki azt is megmondja netán
dicső Nostradamus hogy miféle
baja származhatna még
talányosan ebből ennek a
halleluja nyomi világnak.

Valaki odaszart.
PONT ODA de egyre megy
a Föld ügyis csak egy bánatos
szaroda szar ide szar oda
de cáfolja meg bárki
odaszart valaki tán csak
egy szükségét végző vadállat.

Odaszart valaki. A villamostól
és Bay Zoltán szobrától rézsút
nem messze. Bayétól aki
radarhangokat küldött a
messze fénylő holdra és
álmában is a legapróbb
részecskéket számlálta

Ember aki megalkotta
a fénymétert hogy mindenki

tudhassa ideleln éppen
milyen messze van az áhított
boldogságtól s ezért megkapta a
Világ Igaza kitüntetését majd
fát ültethetett Jeruzsálemben.

Odaszart valaki ahol megint csak
rézsút szemben az Erkel utcai
gumis közelében az aksibolt várja
vendégeit meg árvalányhaj angyalaival
amarrébb a Csárli ahogy a levegőjével
meg az áramával várja emitt ez az áldott
gumis meg a rebegő imákba foglalt aksi.

Nyomatékul: pont ide szart valaki.

(Felröhögünk a dolgok állásán 2.)

Bánkövi Dorottya HOLMI ÉLETTANFOLYAMON

*„ülök a parton a padon
holmi élettanfolyamon vagyok itt”
(Sziveri János)*

Mint kit galambszar áztat,
nem is ólmos eső,
állt egy darabig réveteg
az ötödiken, új albérletükben,
a másvilágra tért tetőtéri lakó alatt,
harmadnapra megnyíltak a falak.

A penész néhány nap után
körbe-körbe

rajzolta a sarkokat.
Betűzte róla,
mit követel most egy anyától a fegyelem
(keze szorult csak ökölbe),
hullott rá, mint manna, a vakolat.
Hogy hozható ki a per legalább mattra?
Hátat fordított és kísétált helyette valaki
a rakpartra

és nézte sálja elnyűtt szövetén át,
pont most érte el a víz
a kedvenc padot.
Látta, ellenfényben, ahogy
vasmacskát dob
ki mellé és hozzáhurkolja
az átázott matracot.

Leült még néhány lépcsőfokra a víz
és elfogyott
szinte az egész délután.

Tán alkonyodik?
Keresi a főutat a koszos vízen át.
Se sín, se alagút,
lucskos lombkoronák
és lekopott kilométerkövek.

A túlparton hályog nő a rá leső
szemekre.
Jólnevelten szemetel az eső,
mintha már feledné,
a víz hogy nyaldosta körbe a parlamentig
kúszó indulatot.

Szédül. Vasárnapig visszavonul.
Galambszar áztatja, amit hátrahagyott.

Kalapáti Ferenc
FOSZLÁNYOK

szavakba önti magát a lét
a nemlét testet ölt
folyt az élet
míg meg nem ölt

mentünk a tollasbálba
pazar volt a fogadás
a fogadás megtollasodott
és hasra esett a hold

szentségtörésvonalak lepték el az eget
mely ráarakódott a létre
létra vezetett a mélybe
egy pillanatra kapu nyílt az egészre

kitárult a zárkózott
rázkódott a rozsdás retesz
színtelen vér áztatta a horizontot
de csak sírtunk: a boltban nincsen ecet

veszett fejsze s vele nyele
került balta virágcsokrok hamvedre
lett majd fokos tűzbe dobott szekerce
kis angyalok félrevetett kedvence

saját árnyékát kereste a nap
a megváltás ismét elmaradt
anyagtalan a rezgés
a hullám a mindenségbe vész

igen nem
törődtem bele a világba
éltem és haltam
kitártan bezárva

Balogh Robert
KÉPEK KORA

*avagy midőn egy felnagyított portréba feledkezve
magát igyekezett megkeresni a költő*

*„Meztelenre vetkőzöm, akár a bárány,
ha fűben legel a hajnali félhomály.”*

Homage à Sziveri János

Haj vagyok. Barna haj. Fésületlen, bozontos.
Néhány őszülő szállal sötétbarna haj vagyok.
Mások által okosnak mondott homlok vagyok?
Szemöldök alatt a szembogár vagyok?
Mások látják, amit én nem láthatok.
Másokkal szemközt magam vagyok?

Barna rost vagyok. Mindig változó gyulladt szem vagyok.
Szemfehéren rovarforma ér, hosszú szempilla vagyok.
Szemhéjon fehér duzzanat. Az is én vagyok?
És szemüveg. Fekete szemüvegkeret az orrnyergen,
a fülön is bizton támaszkodó szemüvegszár is én vagyok,
ahogy a becsillanásban is megnyilvánul valami, az is én vagyok?
Fül vagyok. Fülön a szőr. Az is én vagyok? Anyajegy vagyok.
Még több szőr vagyok. Szakáll vagyok. Pigmentfolt vagyok.
Elvakart himlőhely vagyok. Ajak, puha ajak vagyok?
Újra csak szőr vagyok, áll vagyok. Kis toka vagyok.
Ádámcsutka aljáig csupa szőr vagyok.

Szavak közönyével elmondható arc vagyok.
Szavak szenvtelenségéből táplálkozó arc?
Elmondható érzés vagyok. Hiány vagyok?
Szavakkal elmondhatatlan mosoly vagyok?
Mégiscsak lehunytt szem vagyok.
Mintha egyedül lennék, hallgatok.
Csak a lélegzésből fakadó halk zajok,
Csak a magam fölé emelkedettség vagyok?

Hogy a szőr, bőr és kötőszövet fölé,
mint táj fölé ködképek sokasága lebeg...
Szavakból, szavak emlékéből hasonlatok?
Egyre táguló pórusok, mitesszerek fölött, között,
a homlokon levált apró bőrdarab vagyok?
Foltok és mélyülő ráncok a szemem alatt.
Ez vagyok, ennyi vagyok, ennyi csak?

Mintha a tükörhöz közelebbnél közelebb hajolok,
kirajzolódnak élek, sarkok, elmosódnak látni vélt rajzolatok.
Mennyiben vagyok még én egy lebegő sejtben?
Mennyire maradok én, mint folt a csarnokvízben?
Marad belőlem valami, ha az öntudat elvész?
Ha szemembe beleszürkült a távolság?
Ennyire mély fókuszú pillantás lehetséges?
Ennyire későőszierdő pillantás létezik?
Ennyi félhomály, nedvesség nincs is a világon!
Ennyire hűvösen fújó alkonyati szél nem létezik!
Ennyi bánat nem oldódott fel még senkiben?
A gyulladt szem lemenő napot idéző bíborjátéka
annyi csak, mint halpikkelyek, rózsák lerakódó árnyéka?
Mint a homályban a mosoly, a feltárulkozó meztelenség?
És egyáltalán minden, amit ez a szem látott...?

*Szárazság sebei, 2008, Pécs
(részlet, 800 x 300 cm)*